

27.06.2024

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2023/2404
Toplantı Tarihi/Sayısı : 19.4.2024/228
Karar Numarası : 2024/402
Başvuran : H. Ç.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Lüks Erova Turizm Seyahat Nakliye ve Petrol Ürünleri Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi
Muhatap Adres : Yeşilyurt Mah. Gazi Blv. No: 91 B Erbaa/TOKAT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, şehirlerarası otobüs seferinde koltuk seçiminde cinsiyet temelinde ayrımcılık yasasının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. Isparta'dan Ankara'ya gitmek amacıyla bilet almak için muhatap Lüks Erova Turizm Seyahat Nakliye ve Petrol Ürünleri Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketine ait "<https://lukserova.com.tr/>" internet sitesine girdiğini,

b. 4/7/2023 tarihli 02.00 Isparta-Ankara arası otobüs seferinde 35, 38, 39, 40 numaralı koltukların boş olduğunu,

c. 35 ve 38 numaralı koltukların yanlarında yer alan koltukların erkek yolcular tarafından satın alındığını ve bu nedenle sistemin bu koltukları satın almasına izin vermediğini,

ç. Otobüsün en arkasında yer alan 39 ve 40 numaralı koltukların yan yana olduğunu, bu koltukları yalnızca erkeklerin satın alabildiğini, bu nedenle sistemin koltukları satın almasına izin vermediğini belirtmiş, cinsiyet temelinde ayrımcılık yasasının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

3. Muhatap Lüks Erova Turizm Seyahat Nakliye ve Petrol Ürünleri Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketinden alınan yazılı görüşte özetle:

a. İnternet üzerinden bilet satışlarının Şirketin anlaşmalı olduğu "OBİLET" isimli firma üzerinden yapıldığı,

b. Satılan biletlerle ilgili Şirketin kadın-erkek yan yana seyahat edilmesini yasaklayıcı hiçbir etki ve müdahalesinin bulunmadığı,

c. İnternet ortamında biletlerin bu şekilde satılmasının Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının uygulamasından kaynaklandığı,

ç. Erkek yolcu yanına kadın yolcu bilet alamadığı gibi kadın yolcunun yanına da erkek yolcunun bilet alamadığı belirtilmiştir.

4. Konu ile ilgili Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığında alınan yazılı görüşte özetle; 19/7/2003 tarihli ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu ile 8/1/2018 tarihli ve 30295 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Karayolu Taşıma Yönetmeliği’nde otobüslerde koltuk seçimine ilişkin Bakanlığın müdahalesini içerir herhangi bir hüküm ile uygulama talimatının bulunmadığı belirtilmiştir.

5. Başvurandan alınan yazılı görüşte özetle başvuran, başvuru dilekçesindeki iddialarını yineleyerek muhatap Şirket tarafından belirli hususların yerine getirilmesi halinde Lüks Erova Turizm Seyahat Nakliye ve Petrol Ürünleri Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi ile uzlaşacağını belirtmiştir.

6. Kurumumuzca başvurunun, üzerinde uzlaşma sağlanabilecek nitelikte olduğu değerlendirilmiş ve 2/2/2023 tarihli yazımız ile 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun “İhlal incelemeleri” başlıklı 18’inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca muhatap Lüks Erova Turizm Seyahat Nakliye ve Petrol Ürünleri Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi uzlaşmaya davet edilmiştir. Bu kapsamda muhatap Şirketten başvurunun uzlaşma ile sonuçlandırılması hakkındaki görüşü ile başvuranın iddialarına yönelik her türlü bilgi, belge ile yazılı görüşünü Kurumumuza sunması istenmiştir. Muhatap Şirket, 21/2/2024 tarihli yazısı ile başvurunun uzlaşma ile sonuçlandırılmasına ilişkin ret şeklindeki görüşünü Kurumumuza bildirmiştir.

7. Muhatap Lüks Erova Turizm Seyahat Nakliye ve Petrol Ürünleri Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketine gönderilen 2/2/2023 tarihli yazımız ile ayrıca Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından sunulan görüşe ilişkin yazılı görüşünü Kurumumuza ulaştırması istenmiştir. Muhatap Şirket, başvuranın iddiaları ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının görüşüne ilişkin yazılı görüşünü Kurumumuza sunmamıştır.

8. Obilet Bilişim Sistemleri Anonim Şirketinden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Şirketin farklı taşıyıcı firmalarla çalıştığı, tüketicilerin aradıkları kriterlere göre otobüs ve uçak biletlerini sıralayarak kendilerine en uygun bileti almalarına imkan veren bir çevrimiçi platform hizmeti sağladığı,

b. Şirketin otobüs firmaları ile tüketici arasında aracı konumunda olduğu, bu mahiyeti gereğince aracı hizmet sağlayıcı sıfatını haiz olduğu,

c. Sunulan hizmet kapsamında Şirketin platformlarında satışa sunulacak bilete dair bilgilerin (sefer tarih ve saati, tahmini süresi, koltuk şeması, boş/dolu koltuk bilgisi, bilet fiyatı dahil her türlü bilgi)

taşıyıcı firma tarafından sisteme girildiği, bu bilgilerin herhangi bir müdahale olmaksızın doğrudan tüketicilere yansıtıldığı,

ç. Biletlerin satışı, iptal ve iadesi gibi tüm prosedürün taşıyıcı firma tarafından belirlenmekte ve uygulanmakta olduğu, bir koltuğun satılabilmesi veya iptal edilebilmesi için taşıyıcı firma sistemlerinin izin veriyor olması gerektiği,

d. Taşıyıcı firma tarafından bildirilen koltuk şeması veya boş/dolu koltuk – cinsiyet bilgisinden yahut bunlara uygulanacak prosedürden aracı hizmet sağlayıcısı olan Şirketin sorumlu tutulamayacağı,

e. 5/11/2014 tarihli ve 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrası ile 29/12/2022 tarihli ve 32058 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Elektronik Ticaret Aracı Hizmet Sağlayıcı ve Elektronik Ticaret Hizmet Sağlayıcılar Hakkında Yönetmelik'in 6'ncı maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca aracı hizmet sağlayıcının, hizmet sunduğu elektronik ortamı kullanan gerçek ve tüzel kişiler tarafından sağlanan içeriği kontrol etmek, bu içerik ve içeriğe konu mal veya hizmetle ilgili hukuka aykırı bir faaliyetin ya da durumun söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü olmadığı,

f. Şirket platformları üzerinden satışa sunulan herhangi bir taşıyıcı firmaya ait seferde birden fazla kişi için otobüs bileti satın alınırken farklı cinsiyetteki yolcuların yan yana koltuklarda bilet satın alabildiği,

g. Yan yana oturlan koltukların ikisinin de boş olması durumunda kadın veya erkek yolcuların bilet satın almasında herhangi bir sınırlamanın olmadığı, otobüsün en arkasında yer alan koltuklarda da belirli cinsiyetin seyahat edebilmesi gibi bir uygulamanın bulunmadığı,

ğ. Bununla birlikte, taşıyıcı firmaların belirlediği ve uyguladığı prosedürler gereğince yan yana oturlan koltuklardan birisi daha önce farklı bir yolcu tarafından satın alınmış ise yanda bulunan boş koltuk için yalnızca aynı cinsiyetteki yolcuların bilet satın alabildiği, bu uygulamanın kadın ve erkek için aynı olduğu, herhangi bir ayırım içermediği,

h. Söz konusu uygulamanın taşıyıcı firmalar tarafından tüketicilerin talep ve ihtiyaçları doğrultusunda benimsendiği, tüm sektörde aynı şekilde uygulandığı,

ı. Uygulamanın, şehirlerarası seyahatlerin uzun sürmesi ve kadın yolcuların rahatlığı düşünülerek kadın yolcular lehine teamül haline getirildiği,

i. Sonuç olarak uygulamanın Şirket tarafından getirilmediği, uygulamanın belirlenmesinde Şirketin herhangi bir rolünün bulunmadığı belirtilmiştir.

9. Başvuru kapsamında 1/3/2024 tarihli yazımız ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığından uygulamaya ilişkin görüş talebinde bulunulmuş ve Bakanlıktan alınan görüşte; *"(...) yolcuların koltuk seçimlerinin serbestçe yapılmasına engel olan uygulamaya ilişkin görüşümüz sorulmuş ise de Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nde söz konusu uygulamaya dayanak teşkil edecek herhangi bir*

hüküm bulunmadığından konu hakkında hâlihazırda görüş bildirilmesi mümkün bulunmamaktadır.” şeklinde belirtilmiştir.

10. Başvuru kapsamında 1/3/2024 tarihli yazımız ile Türkiye Otobüsçüler Federasyonundan (TOFED) görüş talebinde bulunulmuştur. TOFED tarafından Kurumumuza sunulan yazılı görüşte özetle:

a. Karayolu yolcu taşıma sektörünün Türkiye'nin yolcu taşımacılığının %90'ını oluşturduğu, sektörün her gün yüz binlerce insanın seyahatine imkan verdiği,

b. Otobüs firmalarının sefer saat uzunlukları göz önünde bulundurulduğunda Türk toplum ve aile yapısı ile gelenek ve göreneklere uygun olarak kadın yanına erkek yolcu, erkek yanına kadın yolcu bileti verilmediği,

c. Otobüs firmalarının kârlılık faaliyetlerini olumsuz etkileyen uygulamanın sektörün tüm firmalarınca uygulandığı, uygulama sayesinde istenmeyen olayların önüne geçildiği,

ç. Elektronik sistemler aracılığı ile alınan otobüs biletlerinde sistemin erkek yanına kadın, kadın yanına erkek yolcunun bilet satın almasına izin vermediği, ancak uygulamada bir kadının erkek yolcu yanında seyahat etmek istemesi durumunda herhangi bir engelin bulunmadığı,

d. Otobüsün en arkasında yer alan koltukluklarda seyahat etmek isteyen kadın yolcuların bilet satın alabildiği,

e. Bu kapsamda söz konusu uygulamanın kadınlar açısından eşitliği zedeleyen bir durum oluşturmadığı, aksine kadınlar tarafından talep edilen bir uygulama olduğu belirtilmiştir.

11. Son olarak 5/3/2024 tarihli yazımız ile muhatap Lüks Erova Turizm Seyahat Nakliye ve Petrol Ürünleri Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketinden “(...) 1. Kadın ve erkek yolcuların yan yana bilet alamamasına ilişkin açıklamanızın, 2. Otobüsün en arkasında yer alan koltukların yalnızca erkek yolcular için satışa sunulmasına ilişkin açıklamanızın, 3. İnternet sitesi üzerinden bilet satımı ile gişeden bilet satımı arasında uygulama farkı var ise bu farklara ilişkin ayrıntılı açıklamalarınızın...” Kurumumuza sunulması istenmiştir. Yazımıza istinaden muhatap Şirket tarafından Kurumumuza sunulan yazılı görüşte özetle:

a. Kadın ve erkek yolcuların yan yana bilet satın alamamasında Şirketin herhangi bir etkisi ve tasarrufunun bulunmadığı,

b. Şirketin internet üzerinden bilet satışı ile ilgili Obilet isimli firma ile sözleşme imzaladığı, başvuru konusu uygulamanın Obilet isimli firmanın uygulamasından kaynaklandığı belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

12. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın “*Kanun önünde eşitlik*” başlıklı 10'uncu maddesi

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçirilmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Çocuklar, yaşlılar, özürllüer, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”

13. Anayasa'nın “Yerleşme ve seyahat hürriyeti” başlıklı 23'üncü maddesine göre:

“Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir.

(...)

Seyahat hürriyeti, suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek;

Amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir.

(...)”

14. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “Tanımlar” başlıklı 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine göre: *“Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi”* ifade etmektedir.

15. 6701 sayılı Kanun'un “Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı” başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

“(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

(3) Ayrımcılık yasağının ihlali halinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi,

sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

(4) Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.”

16. 6701 sayılı Kanun’un “Ayrımcılık türleri” başlıklı 4’üncü maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Bu Kanun kapsamına giren ayrımcılık türleri şunlardır: a) Ayrı tutma b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama c) Çoklu ayrımcılık ç) Doğrudan ayrımcılık d) Dolaylı ayrımcılık e) İşyerinde yıldırma f) Makul düzenleme yapmama g) Taciz ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık.”

17. 6701 sayılı Kanun’un “Ayrımcılık yasağının kapsamı” başlıklı 5’inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar.”

18. 6701 sayılı Kanun’un “Kurumun görevleri” başlıklı 9’uncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendine göre; “Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

19. 6701 sayılı Kanun’un “İhlal incelemeleri” başlıklı 18’inci maddesinin üçüncü fıkrası şu şekildedir:

“(3) Başkan, incelemenin özelliğine göre, görüşlerin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir. Uzlaşma, insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi veya mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri içerebileceği gibi mağdura belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde de olabilir. Uzlaşma en geç bir ay içinde sonuçlandırılır. Uzlaşma müzakereleri sırasında yapılan tespitler, alınan beyanlar veya açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.”

20. 6701 sayılı Kanun’un “İspat yükü” başlıklı 21’inci maddesinin birinci fıkrasına göre:

“(1) Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda,

başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması halinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.”

21. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Uzlaşma” başlıklı 52’nci maddesi şu şekildedir:

“(1) Başkan, incelemenin özelliğine göre, 51 inci maddeye göre ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvuruçunun görüşlerinin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir.

(2) Uzlaşma; insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi, mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri içerebilir veya mağdura belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde olabilir.

(3) Uzlaşma, ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvuranın görüşlerinin alınmasından sonra en geç bir ay içinde sonuçlandırılır.

(4) Uzlaşma müzakereleri sırasında yapılan tespitler, alınan beyanlar veya açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.”

22. Aynı Yönetmelik’in “İhlal kararı” başlıklı 69’uncu maddesinde; “*İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması halinde ihlal kararı verilir.*” hükmü yer almaktadır.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

23. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin birinci fıkrası “*Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.*” hükmünü haizdir. Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre: “*İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep ederler. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi halinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hallerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.*” Başvuranın dilekçesinden, başvuranın 6701 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ayrımcılık temellerinden cinsiyet temeli ile bağlantılı olarak ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunduğu, bu iddia ile ilgili muhatap Lüks Erova Turizm Seyahat Nakliye ve Petrol Ürünleri Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketine ait “info@lukserova.com.tr” isimli adrese 2/7/2023 tarihinde başvuru yaptığı ve başvurusuna herhangi bir cevabın verilmediği anlaşılmaktadır. Yapılan inceleme neticesinde başvurunun esastan incelenebilecek bir başvuru olduğu değerlendirilmiştir.

24. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) “Ayrımcılık yasağı” başlıklı 14'üncü maddesine göre:

“Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.”

25. Türkiye'nin de taraf olduğu Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin (CEDAW) 1'inci maddesinde kadınlara karşı ayrımcılık: “*siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerin, medeni durumları ne olursa olsun kadınlara tanınmasını, kadınların bu haklardan yararlanmalarını veya kullanmalarını engelleme veya hükümsüz kılma amacını taşıyan veya bu sonucu doğuran cinsiyete dayalı her hangi bir ayırım, dışlama veya kısıtlama*” olarak tanımlanmıştır. Sözleşme'nin 15'inci maddesinin dördüncü fıkrası ise şu şekildedir:

“4. Taraf Devletler, kişilerin seyahat hakkı ile yerleşme ve konutu seçme özgürlüğü ile ilgili yasalarda erkeklere ve kadınlara eşit haklar tanımayı kabul eder.”

26. 6701 sayılı Kanun'un “Ayrımcılık yasağının kapsamı” başlıklı 5'inci maddesinde eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, gerçek kişilerin ve özel hukuk tüzel kişilerinin, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişiler aleyhine ayrımcılık yapamayacağı düzenlenmiştir. Somut olayda başvuranın ulaşım hizmetinden yararlanmak üzere başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır.

27. Başvuru kapsamında başvuran, Isparta'dan Ankara'ya gitmek amacıyla bilet satın almak için muhatap Lüks Erova Turizm Seyahat Nakliye ve Petrol Ürünleri Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketine ait “<https://lukserova.com.tr/>” internet sitesine girdiğini, 4/7/2023 tarihli 02.00 Isparta-Ankara arası otobüs seferinde 35, 38, 39, 40 numaralı koltukların boş olduğunu, 35 ve 38 numaralı koltukların yanlarında yer alan koltukların erkek yolcular tarafından satın alındığını, bu nedenle sistemin bu koltukları satın almasına izin vermediğini, otobüsün en arkasında yer alan 39 ve 40 numaralı koltukların yan yana olduğunu, bu koltukları yalnızca erkeklerin satın alabildiğini, bu nedenle sistemin koltukları satın almasına izin vermediğini belirtmiş, cinsiyet temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

28. Somut olay kapsamında ilk olarak incelenmesi gereken husus Obilet Bilişim Sistemleri Anonim Şirketinin sorumluluğunun bulunup bulunmadığına ilişkindir. Nitekim muhatap Lüks Erova Turizm Seyahat Nakliye ve Petrol Ürünleri Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi tarafından Kurumumuza sunulan yazılı görüşlerde başvuru konusu uygulamanın Obilet Bilişim Sistemleri Anonim Şirketinin uygulamasından kaynaklandığı belirtilmiştir. 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında

Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (ç), (d), (f), (g), (ğ) ve (h) bentlerine göre; "a) Elektronik ticaret: Fiziki olarak karşı karşıya gelmeksizin, elektronik ortamda gerçekleştirilen çevrim içi iktisadi ve ticari her türlü faaliyeti, ç) Hizmet sağlayıcı: Elektronik ticaret faaliyetinde bulunan gerçek ya da tüzel kişileri, d) Aracı hizmet sağlayıcı: Başkalarına ait iktisadi ve ticari faaliyetlerin yapılmasına elektronik ticaret ortamını sağlayan gerçek ve tüzel kişileri, f) (Ek:1/7/2022-7416/2 md.) Elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcı: Elektronik ticaret pazar yerinde elektronik ticaret hizmet sağlayıcıların mal veya hizmetlerinin teminine yönelik sözleşme yapılmasına ya da sipariş verilmesine imkân sağlayan aracı hizmet sağlayıcıyı, g) (Ek:1/7/2022-7416/2 md.) Elektronik ticaret hizmet sağlayıcı: Elektronik ticaret pazar yerinde ya da kendine ait elektronik ticaret ortamında mal veya hizmetlerinin teminine yönelik sözleşme yapan ya da sipariş alan hizmet sağlayıcıyı, ğ) (Ek:1/7/2022-7416/2 md.) Elektronik ticaret ortamı: Elektronik ticaret faaliyetinde bulunulan internet sitesi, mobil site veya mobil uygulama gibi platformları, h) (Ek:1/7/2022-7416/2 md.) Elektronik ticaret pazar yeri: Elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcının aracılık hizmetlerini sunduğu elektronik ticaret ortamını" ifade etmektedir.

29. 6563 sayılı Kanun'un 2'nci maddesi uyarınca elektronik ticaret faaliyetinde bulunan Lüks Erova Turizm Seyahat Nakliye ve Petrol Ürünleri Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketinin elektronik ticaret hizmet sağlayıcı konumunda olduğu ve Obilet Bilişim Sistemleri Anonim Şirketinin elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcı konumunda bulunduğu anlaşılmıştır. Aynı Kanun'un "Hukuka aykırı içerik" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına göre:

"(1) Diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça, aracı hizmet sağlayıcı, hizmet sağlayıcı tarafından sunulan içerik ve içeriğe konu mal veya hizmetle ilgili hukuka aykırı hususlardan sorumlu değildir.

(2) Elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcı, elektronik ticaret hizmet sağlayıcı tarafından sunulan içeriğin hukuka aykırı olduğundan haberdar olması hâlinde, bu içeriği gecikmeksizin yayımdan kaldırarak hukuka aykırı hususu ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına bildirir."

30. 6563 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasında diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadığı durumlarda aracı hizmet sağlayıcının, hizmet sağlayıcı tarafından sunulan içerik ve içeriğe konu mal veya hizmetle ilgili hukuka aykırı hususlardan sorumlu olmayacağı düzenlenmiştir. Bu kapsamda 6701 sayılı Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesinin dördüncü fıkrasında, ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve tüzel kişilerin, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlü oldukları emredici olarak düzenlenmiştir. Somut olay kapsamında aracı hizmet sağlayıcı olan Obilet Bilişim Sistemleri Anonim Şirketinin, 6701 sayılı Kanun'un emredici nitelikli 3'üncü maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca elektronik ticaret pazar yeri konumunda olan "https://www.obilet.com/" sitesinde yer alan içerikler bakımından eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı ihlalden sorumlu tutulabileceği değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, Kurumumuzca yapılan incelemede

Lüks Erova Turizm Seyahat Nakliye ve Petrol Ürünleri Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketine ait biletlerin hem “<https://www.obilet.com/>” sitesinde hem de “<https://lukserova.com.tr/>” sitesinde satışa sunulduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda; başvuranın Kurumumuza sunduğu ekran görüntülerinde yer alan koltuk şeması ve cinsiyet belirten işaretler ile “<https://www.obilet.com/>” sitesinde yer alan koltuk şeması ile cinsiyet belirten işaretlerin aynı olmadığı, aksine “<https://lukserova.com.tr/>” sitesinde yer alan koltuk şeması ile cinsiyet belirten işaretlerin birebir aynı olduğu anlaşılmış ve başvuranın Lüks Erova Turizm Seyahat Nakliye ve Petrol Ürünleri Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketine ait “info@lukserova.com.tr” isimli adrese 2/7/2023 tarihinde e-posta gönderdiği, Obilet Bilişim Sistemleri Anonim Şirketi’nin e-posta adresine ise e-posta göndermediği tespit edildiğinden başvuranın muhatap Lüks Erova Turizm Seyahat Nakliye ve Petrol Ürünleri Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketine ait “<https://lukserova.com.tr/>” sitesinden bilet satın almaya çalıştığı sonucuna varılmıştır. Tüm bu tespitler ışığında; Obilet Bilişim Sistemleri Anonim Şirketinin başvuru kapsamında muhatap konumunda bulunmadığı anlaşıldığından muhatap olarak yalnızca Lüks Erova Turizm Seyahat Nakliye ve Petrol Ürünleri Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi hakkında değerlendirme yapılması gerektiği kanaatine varılmıştır.

31. Somut olay kapsamında incelenen belgelerden başvuranın muhatap Şirketin internet sitesi üzerinden bilet satın almak istediği 02.00 Isparta-Ankara seferinde 35, 38, 39, 40 numaralı koltukların boş olduğu, 35 ve 38 numaralı koltukların yanlarında yer alan 36 ve 37 numaralı koltukların erkek yolcular tarafından satın alınması nedeniyle başvuranın bu koltukları satın alamadığı, 39 ve 40 numaralı koltukların ise otobüsün en arkasında yer alan koltuklar olduğu ve başvuranın bu koltukları da satın alamadığı tespit edilmiştir.

32. Kurumumuzca yapılan incelemede; muhatap Şirkete ait otobüslerde yan yana iki koltuğun bulunduğu kısımlarda bir koltuğun kadın yolcu tarafından satın alınması durumunda diğer koltuğun erkek yolcu tarafından satın alınmadığı, aynı şekilde birinin erkek yolcu tarafından satın alınması durumunda diğer koltuğun kadın yolcu tarafından satın alınmadığı anlaşılmıştır. Muhatap Şirket yazılı görüşünde; internet ortamında biletlerin bu şekilde satılmasının Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının uygulamasından kaynaklandığını belirtmiştir. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığından alınan yazılı görüşte ise otobüslerde koltuk seçimine ilişkin Bakanlığın müdahalesini içerir herhangi bir mevzuat hükmü ile uygulama talimatının bulunmadığı belirtilmiştir. Kurumumuzca yapılan inceleme neticesinde de 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu ile Karayolu Taşıma Yönetmeliği’nde konu ile ilgili herhangi bir düzenlemenin yer almadığı anlaşılmıştır.

33. Mevzuatta herhangi bir düzenleme bulunmamakla birlikte Kurumumuzca yapılan inceleme neticesinde; Türkiye geneli uygulamada internet üzerinden otobüs bileti satın alınması durumunda yan yana iki koltuğun bulunduğu kısımlarda bir koltuğun kadın yolcu tarafından satın alınması durumunda yanındaki koltuğun erkek yolcu tarafından satın alınmadığı, aynı şekilde koltuklardan birinin erkek yolcu tarafından satın alınması durumunda diğerinin kadın yolcu tarafından satın alınmadığı ve otobüsün en arkasında yer alan koltuklarda da aynı uygulamanın geçerli olduğu, bu koltukları yan yana kadın olmak

şartıyla kadın yolcuların satın alabildiği tespit edilmiştir. TOFED ile Obilet Bilişim Sistemleri Anonim Şirketinin Kurumumuza ilettiği yazılı görüşlerinde; uygulamanın özellikle kadın yolcular tarafından talep edildiği, uygulama nedeniyle kadınlar aleyhine herhangi bir ayrımın yapılmadığı, erkek yolcuların da kadın yolcuların yanındaki koltuklar için bilet satın alamadığı, şirketlerin kârlılık faaliyetlerini olumsuz etkileyen bu uygulamanın şehirlerarası seyahatlerin uzun sürmesi ve özellikle kadın yolcuların rahatlığı düşünülerek kadın yolcular lehine teamül haline getirildiği belirtilmiştir.

34. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında ayrımcılık; objektif ve makul bir neden olmaksızın aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunmak olarak tanımlanmıştır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B. No: 36042/97, 11/6/2002, para. 48; AİHM, *Okpisz/Almanya*, B. No: 59140/00, 25/10/2005, para. 33). Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarında da AİHM içtihatlarına paralel olarak nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa'nın 10'uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilmektedir (AYM, *Nuriye Arpa*, B. No: 2018/18505, 16/6/2021, para. 58). Bir kimseye bir hakkın kullanılmasında ya da bir yükümlülüğün yerine getirilmesinde meşru ve makul bir temele dayanmaksızın cinsiyeti sebebiyle farklı muamelede bulunulması cinsiyet ayrımcılığını oluşturmaktadır [Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), B. No: 2023/456, K. No: 2023/773, 21/9/2023, para. 29]. Başvuru kapsamında otobüs seferlerinde yan yana iki koltuğun bulunduğu kısımlarda farklı cinsiyette olan bireylerin bilet satın alamaması uygulamasının şehirlerarası seyahatin uzun sürmesi nedeniyle ağırlıklı olarak kadın yolcuların talebi ile teamül haline getirildiği ve bu nedenle uygulamanın meşru ve makul bir temele dayandığı anlaşılmıştır. Söz konusu uygulamanın, toplumun taleplerinden kaynaklandığı, kamu düzeni ve güvenliği açısından kamusal yararı da yakından ilgilendirdiği değerlendirilmiştir. Bu bakımdan uygulamanın, uzun yıllardır aynı sektörde faaliyet gösteren şirketlerde uygulandığı, geleneksel bir kural olarak yerleşmiş ve kabul görmüş olduğu; bir diğer ifadeyle, ülkemizde uzun yıllardan beri sürdürülen bu uygulamanın, kamu yararına ve hizmetin gereklerine uygun bir şekilde objektif, makul ve geçerli neden ve gerekçelere dayalı olduğunun toplumsal olarak kabul görmüş olduğu anlaşılmıştır.

35. Somut olayda başvuranın bilet satın almak istediği 35, 38, 39 ve 40 numaralı koltukların yanlarındaki koltukların erkek yolcular tarafından satın alındığı; 35 numaralı koltuğun 36 numaralı koltuk ile yan yana olduğu ve 36 numaralı koltuğu erkek bir yolcunun satın aldığı; otobüsün en arkasında yer alan 38, 39 ve 40 numaralı koltukların yanında ise 37 numaralı koltuğun bulunduğu ve bu koltuğu da erkek bir yolcunun satın aldığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda TOFED ile Obilet Bilişim Sistemleri Anonim Şirketinin yazılı görüşlerinde de belirtildiği üzere internet ortamında satılan biletlerde kadınların yanına erkeklerin, erkeklerin yanına kadınların bilet satın alamaması uygulamasının cinsiyet temelinde ayrımcılık içermeyen bir uygulama olduğu değerlendirilmiş ve muhatap Şirketin de bu uygulamayı benimsediği anlaşılmıştır.

36. Tüm bu tespitler ışığında muhatap Şirketin otobüs seferlerinde yan yana iki koltuğun bulunduğu kısımlarda farklı cinsiyette olan bireylerin bilet satın alamadığı; söz konusu uygulamayla ilgili

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının herhangi bir mevzuat hükmü ile uygulama talimatının bulunmadığı; Kurumumuzca yapılan inceleme neticesinde de 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu ile Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nde konu ile ilgili herhangi bir düzenlemenin yer almadığı; Türkiye genelinde yaygınlaşan uygulamaya göre internet üzerinden otobüs bileti satın alınması durumunda yan yana iki koltuğun bulunduğu kısımlarda bir koltuğun kadın yolcu tarafından satın alınması durumunda yanındaki koltuğun erkek yolcu tarafından satın alınmadığı, aynı şekilde koltuklardan birinin erkek yolcu tarafından satın alınması durumunda diğerinin kadın yolcu tarafından satın alınmadığı ve otobüsün en arkasında yer alan koltuklarda da aynı uygulamanın geçerli olduğu, bu koltukları yan yana kadın olmak şartıyla kadın yolcuların satın alabildiği; muhatap Şirketin de bu uygulamayı benimsediği; uygulamanın şehirlerarası seyahatin uzun sürmesi nedeniyle kadın yolcuların talebi ile teamül haline getirildiği ve bu nedenle uygulamanın meşru ve makul bir temele dayandığı değerlendirilmiştir.

37. Belirtilen sebeplerle dosya kapsamında yer alan tüm hususlar birlikte değerlendirildiğinde; 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 69'uncu maddesinin birinci fıkrası kapsamında başvuru konusu olayda cinsiyet temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

- A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞI İHLALİ YAPILMADIĞINA,
B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

19/4/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI
II. Başkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi
(Görevli)

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi

